

NÓGRÁDI LAPOK

és HONTI HIRADÓ.

Politikai, társadalmi és közgazdasági hetilap.

Előfizetési feltételek:
 Fél évre 3 frt.
 Egy évre 5 frt.
 Egy hónapra 1 frt 50 kr.
Egyes szám ára 15 krajczár.
 Előfizetni lehet csupán a kiadóhivatalnál Balassa-Gyarmaton.
 A lap szellemi részére a nyiltírré vonatkozó minden kötelemény a szerkesztőhöz küldendő.
 Bel- és külföldi hírlapok számára hirdeményeket elfogad Mátyás király hirdetmény-közlönyének irodája Budapesten, 3 dob-utca, 14. sz. 2. ajtó.

Hirdetések díja:
 Öt hasábos petítor 5 kr.
 Bélyeg minden beiktatásnál 30 kr.
 Nyiltírré garmond sora 20 kr.
 Hirdetéseket felvevő a kiadó.
 Nagyobb és többszöri hirdetések jutányosan eszközöltetnek.
 Előfizetési pénzek, reklamációk, és hirdetések a kiadóhoz intézendők.

Előfizetési felhívás

A

„NÓGRÁDI LAPOK” és „HONTI HIRADÓ”

politikai, társadalmi és közgazdasági hetilapra.

Előfizetési feltételek:

Fél évre 3 frt.
 Egy évre 5 frt.
 Egy hónapra 1 frt 50 kr.

Az előfizetési pénzek egyedül a kiadóhoz érkezve, — legesélyesebben postátalvánnyal — a nyomtatandó példányok pontos elküldés tekintetéből, mielőbb beküldendők.

Azon t. előfizetőket, kik hátrálékukat eddig be nem küldötték, tisztelttel felkérjük azok rövid idő alatti beküldésére, nehogy a kiadóhivatalnál fennakadás történjen.

Adakozási felhívás!

Balassa-Gyarmat város közönségéhez!!!

Azon kegyetlen háború, melylyel az orosz fegyverek Törökországot dúlják, ezer és ezer békés lakost, aggasztánokat, nőket, gyermekeket tett földönfutókká. A hazájuk s nemzeti létük védelmében megsebesült vitéz török ápolása kimeríti honfiaink segélyezését. A segély hiányában még azok közt is bőven tarol a halál, kik ápolás mellett megtarthatók lennének.

A török üldözöttek inaságának enyhítésére kötelez minket a testvériség és azon hála, melylyel a török nemzetnek menekülteink védelméért adósa vagyunk.

Ezen kötelességérzet nevében hívjuk fel Balassa-Gyarmat közönségét, a török üldözöttek és sebesültek felségélyezésére leendő adakozásra. — Adakozzék mindenki tehetségéhez képest pénzben, terményben s tépésben, különösen a minden szépért s nemesért lelkesülő nőket kérjük fel, szíveskedjenek tépéseket készíteni. A szenvedők halás elismerése jutalmazandja a legcsekélyebb segélyadományt.

A pénz és gabonában adandó segélyre aláírási ívek kibocsájtattak.

A tépés és sebkötők a város házában elfogadtatnak.

A rendesség.

A török tüntetés.

Van a keresztény vallásnak egy világraszóló tana, mely méltó, hogy az emberiség közös hitágazatává váljék. Azt tanítja ugyanis, hogy az ember lelke, szelleme egy parány, egy szikra magából az istenségből. Ezen tan tehát az embernek isteni eredetet tulajdonít, és hirdeti az emberiség közös testvériségét.

Ezen tannak magasztos ezója az, hogy az embert emberi méltóságára figyelmeztesse, és a szolgaság láncából kiszabadítsa; mert a ki hiszen isteni származásában, és testvérnek tartja a közös eredetnél fogva embertársát: azzal a zsarnok többé rab-szolga módra elbánni nem fog, s az ily embert testvérgyilkossá tenni nem lehet.

Krisztus isten országát akarta megalapítani a földön és hirdette, hogy az ő országa nem földi; úgy azt is, hogy adjátok meg a császárnak a mi a császár és istennek a mi az istené. Ezzel ki akart kerülni minden összeütközést az államhatalommal, és egy erkölcsi társulatot alapított a polgári társaság kebelében, melynek tagjai lettek legyen királyok vagy koldusok, egyenlő jogúak valának; mert isten előtt mindnyájan egyenlők vagyunk.

A szabadság, testvériség és egyenlőség tana onnőlfogva a keresztény vallás tana; és ha a vallás alapító nagy szándoka csak megközelítőleg is valósággá válnék a világon; nem súlyedne az emberiség oly mélyen, mint azt ezen fölvilágosodottnak hirdett században is tapasztaljuk.

A szép ideál helyett ugyanis mit tapasztalunk: Európa szemelattára akar az orosz kiirtani egy nemes faj népet, melyet újjászülötésében ötven év óta ármánnyal magakadályozott; de a mely nép fejedelme, a szorongattatás napjaiban, a szabadságban keresett és talált menedéket. És az alkotmányos szabadság valóban úgy átvillanyozta a török nemzetet minden rétegében, hogy a világ bámulatára, az élethalál harcban valószínűleg legyőzendő az orosz zsarnokságot. Adja isten, hogy úgy legyen!

A gondolkodó és nemesen érző ember undorral tekint az európai politikára, mely közönyvel nézi ezen embermészárlást. Csak azon háború jogosult, midőn a nép szabadságáért, emberi méltósága kivívásaért küzd a zsarnokság ellen. De akkor engedni meg a török nemzet megtámadását, midőn az a szabadság karjain újjá születve, az alkotmány életbeléptetésén fáradozik; megengedni a nemzetgyilkolást az oroszoknak, melynek molochgyomra egy a longyelt, valamint sok más nemzetet fölfalt már: oly erkölcsi telenség, melynek jellemzősére a kereszténység szótárában nincsen szó.

Csak a magyar nemzet birt erkölcsi bátorsággal pártjára kelni a jogtalanul megtámadott töröknek; és úgy a törvényhozó asztalnál, valamint a népgyűléseken határozottan sürgeti ezen orcsz merénylet megfő-

kezését; és kés minden áldozatra, hogy szavainak sikert szerezzen.

Ne higgye a világ, hogy fajgyűlölet beszél a magyar nemzetből. Ha az orosz nemzet alkotmányos szabadsága kivívásaért küzdene, ellenben a török a régi kényuralom fenntartásán fáradoznék: a magyar nemzet rokonszenve okvetlenül az orosz felé hajlanék és testvéri szeretettel üelné keblére a szabad orosz testvért; mert a szegény, leigázott népek nem okai a keleti embermészárlásnak. Ott kénytelen hamzsolni a szerencsétlen longyel is, hóhérja, kényura szolgálatában. Tudjuk, hogy vérzik a szíve, midőn jó barátjára, a számított vendégszerető pártfogójára kell mérnie halálos csapást.

Csak előre drága nemzetem a nemes pályán! Számod ugyan nem oly nagy, mint a szolgaság népe, de az erkölcsi világban nem a szám határoz. Az igazság a koporsóból is, kikel és eget kór. Bodnár István.

Örömnünnepély.

Balassa-Gyarmat, Nógrádmegye székvárosa is fényesen megtünneplte a hó 23-án a török győzelmeket. A város tanácsa és képvisellete elhatározta a város kivilágítását, s választmányt küldött ki a részletek rendezésére. A tüntetés nagyszerűen sikerült. Nem csak a főutca, de a mellék utcák is pazarul kivilágítottak. El lehet mondani, hogy az összes lakosság az utcán volt, és lelkesedve vett részt a fáklya-menetben. Száz fáklya lobogó világításánál gyülekeztek össze a város háza előtt, — melynek kapuja fölött sikerült transparent díszlett, ábrázolva amint a magyar és török barátságosan fog kezét: „Éljen a testvériség” felirattal, — hol Bodnár István helybeli ügyvéd s derek szónokunk tartotta a következő tanulságos beszédet:

Tisztelt közönség! A keleti kérdés, a két világközvetlen tragédiája megoldásához közelget. Ez nem csak a török, de a magyar nemzetnek is életkérdése. A nagy események nem találták törpének a magyart. Föl van az lelkesedve a Kárpátoktól le az Adriáig, és kész minden áldozatra. Az egész ország hazafias tüntetésre igazolja állításomat. Engedjék meg, hogy ezen nagy fontosságra kordékdést megvilágítsam.

Nagy Péter császár óta hisznek az orosz rajongók azon ábrándban, hogy az orosz nemzet birni fogja egykor az európai Törökországot, és a csárók székhelye Konstantinápoly lesz, s onnét fognak uralkodni Európa és Ázsia fölött.

A török nemzet után mi vagyunk kiszemelve áldozatul; mert be vagyunk ékelve az álmodott nagy Slávia testébe, s gátoljuk annak megalakulását, miként Palacki, a híres cseh tudós s nagy pansláv agitátor panaszkodék.

Mind ezt mesének hitto sokáig a komoly világ: de a monda mind inkább testet öltött, és megazultett a panslavismus, ezen politikai szörnyeteg, polypkarokkal, melyeket mindenfelé kiterjeszt, hol a nagy szláv törzse ágai elterjedék.

Polgártársak! ha valamely népfaj magas műveltsége, s egyéb kedvező politikai viszonyok folytán oly hatalomra emelkedik, hogy hivatott vezére legyen a baladó emberiségnek: az előtt tisztolottal hajlunk meg; ilyen volt Róma az ókorban. Audo a panslavismus végeztéljaiban embertelen; mert életképes nemzetek holt testén keresztül akar

megvalósulni; csakközben erkölcsiellen; és meggyilkolja a politikai szabadságot, mert a kényuralom uszályhordozója.

Hazug rágalmak kíséretében szórja az egyenlenség magvát mindenütt, hol a szláv fajok más népekkel vegyesen és békében élnek, hogy ezekkel politikai egészségre ne tömörülhessenek. Ez hazánk sorsa is. A legcsemmenyibb alkotmány, a legnagyobb mérvű autonómia nem képes a panslávot kielégíteni. Nem kell neki sem szabad állam, sem szabad egyház, hanem csak egységes Slávia, mely végelemzésében nem más, mint az orosz faj föltétlen uralma az összes szlávok fölött úgy, hogy a longyel, cseh, horvát, szerb s minden többi szláv nemzetiség elvésztené saját egyéniségét, s oroszszá alakíttatának a muszka olvasztó kemencében.

Sajnos, hogy a szerencse hatalmas eszközket adott a csárók rendelkezésére. Nagy Péter politikai számításból megfosztotta az orthodox egyházat függetlenségétől, tehát keresztény jellegétől, és a csári koronát s a pápai tiarát a csárók fején egyesítette. Ezen nagy horderejű intézkedéssel a csárók, mint az orthodox egyház pápai és védnökei, háttalan befolyást gyakorolnak nem csak saját alattvalóikra, hanem az idegen államokban élő valamennyi orthodox vallásúakra is. Így a csárók az agitáció két leghatalmasabb eszközével, a nemzetiséggel és vallással szabadon rendelkezhetvén, évtizedek bosszú során rettenésben tartják, fegyverben állani kényszerítik Európát, első sorban pedig a mi monarchiánkat; s ezzel kiszegényítik az államokat. Az elviselhetlen fegyveres béke a keleti kérdésnek, a muszka olázkodásnak következménye.

A panslavismus főezója Törökország meghódítása lévén: az orosz kormány következetesen s az aljassáig úzte a megvesztegetést és celszövénnyt azon szerencsétlen országban. Tervszerűleg, milliók fölőldozásával demoralizálta a török államférfiakat, s ezzel ötven év óta gátolja a török nemzet reform törekvéseit. E mellett a szakadásig hirdeti a világnak, hogy a török a reformra képtelen; hogy beteg ember, kinek napjai megszámlálvák; s ravasz politikájával, a kereszténység védelmének trügye alatt, Európa gyámsága alá helyezte, hogy kedvező alkalmattal egymaga elbánnassék vele.

Sokszor föllázították az orthodox keresztény alattvalókat, hogy a török államot gyengítse; több tartományát időnkint fölszabadította, hogy azok mint vazallusok az ő terveit előmozdítsák; ilyen Görög-, Oláhország és Szerbia. Most pedig, midőn a német és francia nemzet farkas szemet néz egymással, s török érdekében angol-francia szövetség nem keletkezhetik, mint 1856-ban sőt Németország ami monarchiánkat is lekötve tartja: elérkezettnek hitto az időt a döntő csapásra.

Most vívják az élethalál harcot, melynek eredménye vagy az orosz nemzet uralma lesz Európa és Ázsia fölött, ha kezdetben nem is, de idővel minden esetre: vagy pedig a panslavismus ábrándjai ködfátyolként fognak elonyeszni, és a török nemzet megiffodva, óriás erőben fog belépni az európai nemzetek sorába.

Alig vagyunk képesek még csak mérlegelni is, mi értékkel bírna reánk nézve a megiffodott s hatalmassá vált török nemzet barátsága, rokonsága, szomszédsága. Meg lennénk a muszkától örökre mentve. Megfékezhetnénk a centrifugális elemeket, s minden erőnkkel a belreformokra fordíthatnánk. Ugy azt is elképzelhetjük, mi átok volna az ránk nézve, ha az orosz keleten megfészkelné magát, s folyvást fogyógetné nemzetiségünket, vallás szabadságunkat és alkotmányunkat.

Azért elfojtott lélekzettel nézzük, miként üzdöni el a muszka xerxes seregével az egész világtól elhagyatott török nemzetet; mely Istennek és az igazságba vetett bizalommal elszántan várta be a csapást. De az Isten nem hagyta elbukni az igaz ügyet. A török hadsereg, keblében lángoló hazaszeretettel, fölvertörve a mely és igaz vallásossággal ellenállhatlan bátorságával, csodákkal határos győzelmeket vívott ki az ájkor Deingis kánjának seregei fölött.

Ime láthatja a világ, mi mély indokai vannak a magyar nemzet érdekességének. A török győzelme a magyar nemzet győzelme, és az ő veresége a mi vereségünk. Vessük a szívünk, hogy Prometheuszaként a földhöz láncolva, nem küzdhetünk az orral megtámadott testvér oldala mellett: de vigasztal és fölemel, hogy a török nyitbesszerű nagyságban tűnik föl, és nem kár a nem is fogad el idegen segítyt. Vele van a hatalmas isten, ki ezen derék nép által fogja megmenteni a civilizációt, a Európa alkotmányos szabadságát.

Egy muzulmán erős hitével hiszem, hogy a török elvégre is győzni fog; és az alkotmányos szabadság kebelén megőrsődve, államának világra szóló fekvésénél fogva, döntő szerepre lesz bivatva Európában. Ne higgye senki, hogy az iszlám ellenesége a tudományok, a haladásnak. Mind ez csak muszka koholmány. Csáfolatul szóljanak a mahomedán arabok nagyzerű alkotásai Spanyolországban. Ráutalok az egykor világhírű bagdadi és kordovai mahomedán egyetemekre, melyek századokkal ez előtt, az akkor élő emberiség mintáiskolái, a tudomány és műveltség hatalmas előmozdítói valának. Hiszen az arab irodalom most is drága kincse a tudományos világnak. Az alkotmányos államok sorába lépett török nemzet, ezen minden szöpre és nemcsak született keleti faj, a mint az orosz kelepcszejéből kiszabadult, újjá fog születni, és nem sokára diadalmasan fog versenyezni a világ mivelt nemzeteivel.

Hiszem, hogy a keleti háborúval az európai abszolutizmus véget ér. Itt is van már az ideje. Az európai emberiség nagy korává lett, mélyen érzi emberi méltóságát, és a maga lábán akar járni. A szabadság szelleme áthatotta a palotákat és a kunyhókat egyaránt. Az aranyborjúk imádatának kora lejárt. A mai fölvilágosodott században csak a jó fejedelmek, a népek valódi atyái, a a népfenség méltó képviselői számíthatnak a népek szeretetére; pedig a népek szeretete egyedüli biztos alapja a trónoknak.

Isten oltalmazza és vezérelje döntő győzelemre a török testvért. Hozza meg neki mi előbb a becsületes és áldásos békét, hogy annak ölén kiépülhessen vérszeseiből, s hozzá foghasson az alkotmányos alkotás farsztó de jutalmazó munkájához. És most, kedves polgártársaim, kívánjuk szívünk legtisztább érzetével, hogy a derék török nemzetet, Osman pasát a plevnai hőst, a vitéz török hadsereget az isten őrítse!

Ekkor a dalkör a himnuszt énekelte el, miután a fátylármenet végigment a főutcán és visszajött a megyeháza elé, hol a sétatérnél egy nagyzerűen kivilágított díszkapu büszkén magaslott föl a szemlélők előtt: itt HARMOS GÁBOR, szinte helybéli ügyvéd tartotta a következő hatásház szónoklatot: .

Tisztelt Polgártársak! A legközelebbi győzelmek, melyekkel a török nemzet az orosz csár bérénca hadait már-már megsemmisíté,

új alkalmat szolgáltatnak arra, hogy a török nemzet iránti testvérics érzületünknek ország-azerte hangos kifejezést adjunk. (Éljen a török! viharos éljenzés) s hogy ismételtén tanúbizonyságot tegyünk arról, miszerint a magyar nemzet egy szívvel, egy lélekkel obajtsza a török fegyverek diadalát, s hogy teljes mértékben tudatával birunk ezen győzelmek jelentőségének és horderejének. (Igaz, úgy van!)

Felotte téved az, — tisztelt Polgártársak, ki azt hiszi, hogy a határainkon dúló háború két nemzet párviadala. Több az és nagyobb jelentőségű, mert századokra kihat, érzékenyen érinti az emberiség legegyetemesebb érdekeit s nekünk magyaroknak állami fenmaradásunk kérdéseit dönti el. (Úgy van! Igaz!)

Nem két nemzet párviadala ez! Itt egy zsarnok hatalom szoldosai rontottak egy béke-és szabadság szerető nemzetre, s egy szolgánép korlátlan hatalmú urának vad csordái ép azon perczen támadtak meg, saját tűzhelyénél, egy nemes nemzetet, midőn ez az alkotmányosság nehezen szerzett esemétejének meghonosításával foglalkodott, hogy megakadályozzák őt áldásos munkájában s elkábított népeit rablánczokkal csatolják magukhoz, mely rablánczokat azok egyrésze elég botor testvéri kötöléknek nézni, (Felkiáltások: Vesszenek hát együtt!)

Itt a zsarnokság küzd a nép szabadsággal, a korlátlan uralom az egyenlőség nagy eszméivel, s a vallási és nemzetiségi fanatizmus a vallási és nemzetiségi türelem erőnyeivel. (Igaz!)

Ott egy egész népnek, azon népnek kiirtásán fáradoak, mely a mi egyetlen természetes és vérszerinti szövetségünk és barátunk, mert vértünkkel való vér és esontunkból való esont, melynek vesztével felbomlik Kelet-Európa politikai egyensúlya, hogy összecsapjon fejünk felett az ár s martalékává ejtsen bennünket azon hatalom, mely előtt nem szent sem az alkotmány sem a nemzetiség, melynek alkotmányos érzelmeit a kancsuka jelképezi, s mely az igazság templomának a szibériai olombányakat avatá fel. (Gyalázat!)

Ez nem két nemzet párviadala, itt egyenlőtlen harcát vív a nemes török nemzet a fehér csár töméntelen seregével. melyeket a szolgánép millióinak évtizedeken át kisajtot verítékéből készítének elő ez orvítamására, s míg a hatalmasnak a hatalmasok állanak segítségére, addig a török magára van hagyatva, s azon egyetlen szövetségese és barátja is, amely párijára állt, nem nyújthat egyebet a törhetlen testvéri érzület és rokonszenv melegénél.

Ezen érzület és rokonszenv, párosulva az önfentartás ösztövével, szabta meg a mi politikánkat, mely ellentmond annak, melyet a hatalom követ, ellentmond annak, mert az az öngyilkosság politikája.

És mi annál öntudatosabban ragaszkodunk a politikához, minél inkább igazolják azt az eredmények. Akit a hatalmasok elhagytak, megmenté a gondviselés és saját hősiessége. A gondviselés győzelemre vezérelő a hősk fegyvereit, és a győzelmekben ami

nemzeti és állami létünk biztosítékait dúvöljük.

Tehát nem hiú nyegleség, nem beteges szeveolges vagy gyermekes tüntetés az, ha mi a török fegyverek győzelmeit megünnepeljük, de az önfeláldozó hőnszeretet és törhetlen vitézség nemes bálványozása s férfias elismerése annak, hogy a győzelmeknek ha dicsőségben nem is lehetünk részesei, de áldásaiért meleg hálával tartozunk. A lobogó mécses milliárdjai: a nemzet lángoló tiltakozása minden oly politikával szemben, mely a győzelmek meghódítására ezélez s mely érdekeink mellőzését eredményezné!

rs a nemzetnek e tiltakozását, mely nem csak követi, de meg is előzé a győzelmeket, nyomatékossá tették az események, melyek ez uttal is erősebbeknek bizonyultak a hatalmasok akaratánál.

Ezért kétszeres a mi örömtünk minden győzelem felett. És ez örömből bőven kijut nekünk, mert a betegnek keresztelt, de élet erősnök bizonyult testvérnép, a világ bámulatát felkeltve, napról napra erősebb csapatokat mór a minden oroszok csárjának hadaira, s foszlányokra tépi és sárba tiporja a zászlót, melyet a barbár hatalom dicsékvő nyeglesége Konstantinápoly tornyára szánt, s lépésről lépésre szorítja vissza a megtizedelt sereget, mely híg elbizakodottsággal Konstantinápoly kulcsai után nyult.

Meg van szibbasztva a kar, mely a világ legvitézebb nemzetére mért halálos csapást.

Ily vitézséget, ily nemes önfeláldozást s ezek eredményezte csodaszérű győzelmeket meg kell ünnepelni a testvér nemzetnek addig is, míg a végdiadal közeledő napja felvirrad. (Úgy van!)

Azért hadi lobogjon a mécses és fátylák lángja, hadd leugjenek a zászlók, hadd zengjen a dal s hangozzanak az éljenek azon nemzet dicsőségére, melyet nagyinak ismerünk a békében, nagyobbnak látunk a harcban. A legnagyobbnak érezzük a mi szívünkben. Éljen a török nemzet! (Szünni nem akaró viharos éljenzés!)

Ennek végeztével ismét daláraink adtak elő egy alkalmi darabot, miután a sétatérrel több színd görög tüzfény világítá meg a hullámzó néptömeget. Innét ismét a város házához vonultak, hol a nép szétszólt. — Több helyen az ablakban Osman pasát, a török nemzetet stb. éltető filiratok, a töröknek medvével harca s több ilyesmi volt látható.

Köszönetet mondunk mindazoknak, kik ezen emelkedett hangulatú, hazafias tüntetést rendezték s abban tényleg részt vettek. A lakosságra bizonyára maradandó benyomást tett mind a látványosság, mind pedig a beszédek szövege. Még az önnepély folyama alatt társulgyűny menesztett Osman pasához a testvériség meleg hangján, melyet francia nyelven Vizkelethy Ferencz fogalmazott.

Ezután jött a nemes és költőileg magasztos szerelem; de ez alig boldogíthatta őt, igen rövid ideig birhatván annyiszor és oly gyöngéd-szépen megénekelt első nejét, — kiről mondja egy helyen: „A dal, — ha szép, az ő szépsége tükre volt”, a ki „Sírvers gyanánt e szíven írva van.”

Ezután már haláttalan volt hozzá a szerelem, talán azért, hogy egész lelkével költészetének, szívvel pedig nemzetének éljen; mivel boldogsága végső perceiben jó formán s dicsőségének magaslatán, azzal egyidejűleg mondja battyu-dalában:

Szerelmem át ölt a házara.
S lett a virágból koszorú;
Melynek ha nem volt semmi fénye:
Kölcsonne német a boru...
Mégfútam a vérszaronáját,
S magamra fútam sir-szelet... sat.

Ha lehetne, az ő elbeszélései után írnam le élete ezen fényszakát; azért csak ez idézett sorokból adom át az olvasónak; mert itt élete mindig-mindig bősűbb, boldogtalanság kezd lenni; s a dicsőség pontjáról, melyre hosszú évek alatt jutthattott, onnan néhány rövid, de szenvedésekben nagyon is hosszú évek alatt az égből mint egy számozott hullott alá.

Ezt megelőző dicső koráról emlékezik ő, mint a lenyugvó nap végső visszatekintése, midőn mondja:

Hol vannak, oh hölgyek! a tündérszörűk,
Melyeket jó régen,
E hon vérplacszán vásárlék tölelek
Kurta dicsőségén?
Mi boldog volt akkor! ki közületek
Homlokukhoz fére:
Hogy koszorút tártam — oh tövises koszorút!
A költő fejére...

Budapesten, 1877. szept. 26-án.

(Ny. F.) Most, midőn a parlamentáris élet újra megkezdődött, talán nem időszertlenül figyelemünk a világrendítő események színteréről elvonván, saját tőzhelyünk eseményei felé is fordítanunk. Soha sem ürvendünk annyira az országgyűlési tevékenység megindulásának, mint jelenleg, mert a kormányuk politikaiállattételre lesz alkalma nem csak a keleti kérdésben, de a várm és hank ügyben is. De bár mily közelről érdekeljen is bennünket a balkán külpolitikai ügyek előlése, azért elsősorban mégis legközvetlenebből a saját létérdekeink intézése fog a törvényhozás vállaira nehezedni.

Az év utolsó szakának természetesen, egyik első rendű teendője lesz a költségvetés megállapítása, de ez, jelenleg, aligha nagyobb munkába kerülend a szokottnál, miután egyfelől megtakarításaink majdnem a lehetőség határáig érkeztek már is, másfelől pedig az évi pénzintézés mérleg, mint a legnagyobb közérdeket kimutatásból látszik, a múlt évhez képest, tetemes javulást tanusít.

Annál komolyabb munkát fognak azonban a monarchia másik felével folytatandó kiegyezési tárgyalások igénybe venni.

Igazán történeti jelentőségű állászak előtt állunk. A kiegyezés és a keleti kérdés lesznek annak napirendjein. Képzeltünk-e fontosabb tárgyakat? Az egyik anyagi jólétünkről, a másik nemzeti existenciánkról, a monarchia jövőjéről fog határozni. Ez ügyek kel szemben eltörpülnek ama törvényjavallatok, melyek belső organizatiók javítása, fejlesztése, vagy kiegészítése céljából készítettek. Életünkről és vagyonunkról van szó; ez ügyek a nemzet egész figyelmét, a törvényhozás minden bölcseségét, minden hazafiaságát igénybeveszik.

A nemzet minden egyéb munkától szívesen felmentü törvényhozói, ha a minden napi szükséglet kielégítésére irányuló dolgokon kívül, e két kérdésben olyan irányt fognak adni a kormány politikának, mely a nemzet életérdekeivel összhangzatban áll. Azt, hogy a nemzet mit akar, a képviselők az utóbbi napokban eléggé megtudhatták. Hisz otthon voltak választóik körében. És a nyert tapasztalatok kútforrásából merithetnek törvényhozóink erélyt; a nemzeti közérület mélyéből vehetik tevékenységükhöz az irányt. S ha valaha volt, most van erre legnagyobb szükség, mert a kiegyezés kérdésében a törvényhozásnak véghetetlen szilárd állást kell foglalnia. Nem jöszetjük ugyan a provisoriumot, de azt hisszük, hogy a jelen esetben a végleges kiegyezés meg-

Ezután végkép elborult az ő élete, majd jött a bolyongás, hányattatás, menekülés és leginkább a rajongásig szeretett nemzeti ügy bukása rémének kíséretében. Ez évéig tartott, mig nem barátja által elárultatott Gyöngyösön, hol Sornich Albert név alatt mint nyelvmester tartotta fenn magát.

Ezzel, részben legalább, a barátság is hűtlen lett hozzá... De azért lelke még sem tört meg, mint erre önérzettel gondol, midőn a Babylon imájában mondja:

Csak az maradt megcsüggedetlenül,
Ki szebb jövő hitében istenül.
Kit meg nem ingat semmi félelem —
Még a világnak romba dülte sem!

Élete mentve lön; de aminek ő később úgy látszik, nem igen örült már.

Mintegy nagy rázkódás, fölébredés után, jobb hittel kezdett ugyan élni költészetének, a hazának és barátságának; de alig pár év után ez ábrándos küdöt eloszlatta a sors!

Egészen részletes életrajzában közölve lesznek bujdosása és többszörös fogsága alatti életének (1849—1860.) egyes mozzanata; azért én itt és eddig csak leginkább emberi jellemzés végett említettem föl egyszerűen a főbb tényeket, mintegy előidéző okait ezen nagy változásnak, mely az utolsó években, az azelőtti életmódjában történt. Ezt azonban hagyjuk, hogy addig so komolyodjunk el, hanem ismerjük meg előbb s ezek után az ő emberei bensőjét, hogy kegyeltesek legyünk emléke iránt. Ugyis Berzsenyiként: „Titkon nyílnak az életnek legszebb rőzsái.”

TÁRCZA.

Egy régiebb kézirat.

Sározy Gyula magán életéből.

„Midőn anyám keblén viselt meg,
Ezer reménnyel volt tele;
S gondolva szíve magzatára,
Örömtől duzzadt kebele.
Lehullt a fájdalom gyömlöce;
De a gyömlöcből hajh! mi lett...
Szegény anyám, ha tudta volna...
De hogy szült volna engemet!”...

Ha Sározy Gyulát saját, legrövidebb életrajzából ismerni akarjuk, olvassunk el az ő hattyudalát, ez az ő legközelebbi életrajza: mint embert, költőt, hazafit és vértantú fogjunk őt ismerni. Talán legutolsó munkái közt csupán titkosan fájó sejtelenből írta azt; talán érezte, hogy a hattyudal nélkül el sem bucsuzhatna tőlünk; talán óriási fájdalmat érezve, mint egy tenge, a bánat tengere felett önmagát bővölve el, hattyuként, szívét reszesztette meg, midőn azt elírta volna: talán csalóányként az őz utolsó alkonyán zengte el végső dalában életét, hogy lelke lehullt levelei közé temesse el magát. A kik a hattyudalát el olvassák, élto symbolumát fogják tudni; de azért kegyeltes olvasó! szentelj néhány percet igen is megérdemelt emlékeztetőre és kísérelj át az ő életén, hogy ha szeretjük mint költőt, ha lelkesülünk hazafiai forró dalain, fölázdozó nagy jellemén: ismerjük meg mint embert is, hogy így szintén kegyeltesen tartunk fenn emlékét, s ezuttal palán én voltam az a megkülönböztetett,

kit sokak felett tisztelt meg őszinto baráti bizalmával s különösen élto utolsó éveiben és napjaiban, igen sokszor, hol vidozan, hol komolyan mondotta el élete egyes töredékét gyermekkorától utolsó napjáig, hogy tartam meg hű emlékezetemben, hogy talán sajtelmeként egykor helyette adjam át a méltányos nemzedéknek, bűvös tükörként tárva föl magánemberi életét, mely alapja volt a külsőnek.

Költői nagyságát rég elismerte a nemzet; azért az én kegyeltes feladatam bensőség, emberként vonni félre a feledés leplét.

„Fagy volt, midőn világra jöttem —
A köny, mely reszkett szímemben,
Velem egy perczen született...
S hogy nincs anyám, szívem — szímemnek
Legelső látománya lett...
(Említett hattyudalából).

Ez eléggé festi az ő gyermekkorát. A ki árván töltötte el gyermekéveit, legjobban érti és fogja föl ezt. Ambár ő sohasem panaszkodott árvaságáról, részint mert abban is fölaltalta magát, részint mert okát sem volt arra, kivéve a mi akkor legjobban fájhatott, hogy mostoha atyja szigorúsága miatt muzsájának szabadon nem élhetett; miért is Lajos keresztneve helyett munkáit Gyula név alatt adta át a nyilvánosság-nak, miután első költeményét kilenc éves korában a „Kurir”-ban közölte volna.

Majd ifju lett; de ez az ábrándos kor, mint majdnem általában minden ifju és költőbb lélek fölött egész tündér birodalmával vonult, egy-egy költői emléket hagyva maga után, a melyre mondja: „Előtűt az ifju kor fölöttem, valóslatlan álmaival...”

Nyomatott a kiadó-tulajdonos Kék Lászlónál B.-Gyarmaton 1877.